

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ - TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Rozhodčí řízení v obchodním právu
Arbitration Procedure in Comercial Law

Student:	Lucie Fialová
Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Milan Gryga

Ostrava 2010

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou svou bakalářskou práci samostatně vypracovala.

V Ostravě dne 9. července 2010

.....
Lucie Fialová

Obsah

	Úvod	1
1.	Rozhodčí řízení	2
1.1	Alternativní řešení sporů	2
1.2	Právní úprava rozhodčího řízení	2
1.3	Zásady využívané v rozhodčím řízení	3
1.4	Předmět rozhodčího řízení a arbitrabilita sporu	4
1.5	Rozhodčí a stálé rozhodčí soudy	5
1.6	Rozhodčí smlouva	7
1.7	Zahájení soudního řízení	8
1.8	Průběh řízení	8
1.8.1	Dokazování	9
1.8.2	Předběžná opatření	10
1.9	Rozhodnutí v rozhodčím řízení	10
1.9.1	Rozhodčí nález	10
1.9.2	Usnesení	11
1.9.3	Právní moc a vykonatelnost	12
1.9.4	Povinnost archivace	12
1.10	Náklady řízení	12
1.11	Přezkoumání rozhodčího nálezu	13
1.12	Zrušení rozhodčího nálezu soudem	13
1.13	Zastavení výkonu rozhodnutí	14
2.	Soudní řízení	16
2.1	Soudy v České republice	16
2.1.1	Druhy soudnictví	16
2.1.2	Organizace soudů	16
2.1.3	Pravomoc a příslušnost	17
2.1.3.1	Pravomoc	17
2.1.3.2	Příslušnost	18
2.2	Zahájení soudního řízení	19
2.2.1	Žaloba	19
2.2.1.1	Náležitosti žaloby	19
2.2.1.2	Procesní podmínky	20
2.2.1.3	Podmínky na straně soudu	20
2.2.1.4	Podmínky na straně účastníků	20
2.2.1.5	Věcné podmínky	21
2.2.1.6	Negativní podmínky	21
2.2.2	Účastníci	21
2.3	Průběh řízení před soudem I. stupně	22
2.3.1	Příprava jednání	22
2.3.2	Přípravné jednání	22
2.3.3	Jednání	23
2.3.3.1	Dokazování	24
2.3.3.2	Navrhování důkazu	24
2.3.3.3	Opatření důkazu	24

2.3.3.4	Provedení důkazu	25
2.3.3.5	Hodnocení důkazu	25
2.3.3.6	Důkazní prostředky	25
2.4	Rozhodnutí soudu	26
2.4.1	Rozsudek	27
2.4.1.1	Části rozsudku	27
2.4.1.2	Druhy rozsudků	28
2.4.2	Usnesení	29
2.4.3	Platební rozkaz a směnečný platební rozkaz	30
2.4.4	Právní moc rozhodnutí	30
2.4.5	Vykonatelnost rozhodnutí	31
2.5	Náklady řízení	31
2.6	Opravné prostředky	32
2.6.1	Odvolání	33
2.6.2	Žaloba na obnovu	34
2.6.3	Žaloba pro zmatečnost	35
2.6.4	Dovolání	36
3.	Srovnání rozhodčího řízení s občanským soudním řízením	37
3.1	Současně působící rozhodčí soudy	37
3.2	Základní atributy rozhodčího a občanského soudního řízení	38
3.2.1	Rychlost	38
3.2.2	Možnost volby rozhodce/soudce	39
3.2.3	Využití moderních technologií	39
3.2.4	Formálnost	40
3.2.5	Přístup veřejnosti	40
3.2.6	Pravomoc	41
3.2.7	Spravedlnost	41
3.2.8	Možnost uzavření smíru	42
3.2.9	Předvídatelnost	42
3.2.10	Nákladovost	42
3.2.11	Jedno/dvojinstančnost	44
3.2.12	Vykonatelnost	44
3.3	Výhody a nevýhody rozhodčího a občanského řízení	45
	Závěr	47
	Seznam použité literatury	48
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	

Úvod

Cílem mé bakalářské práce „Rozhodčí řízení v obchodním právu“ je seznámit se s touto formou mimosoudního způsobu řešení majetkových sporů, porovnat a vyhodnotit výhody a nevýhody arbitrážního a občanského soudního řízení a dát doporučení pro volbu jednotlivých forem právních řízení při ochraně porušených nebo ohrožených práv v rámci konkrétních právních vztahů.

V úvodních dvou teoretických kapitolách se budu věnovat zejména právním normám, které upravují rozhodčí a soudní řízení, druhům soudů, průběhu řízení obou forem, rozhodnutím soudů, nákladům řízení apod. V případě obecných soudů se budu zabývat pouze sporným řízením a u rozhodčích soudů se zaměřím jen na vnitrostátní průběh rozhodčího řízení. Problematika uznávání a vykonávání cizích rozhodnutí není předmětem této bakalářské práce.

Následující kapitola je věnována komparaci rozhodčího a občanského soudního řízení. Jsou zde srovnány základní atributy jednotlivých forem řešení právních sporů, které jsou doplněny praktickými příklady.

Na základě zjištění jsem vyhodnotila výhody a nevýhody rozhodčího řízení a občanského soudního řízení při řešení právních sporů.

V závěru práce jsem v souladu s předcházející kapitolou definovala doporučení při rozhodování o volbě řízení.

Téma bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu vysoké aktuálnosti této problematiky. V posledních letech probíhají mezi odbornou veřejností četné diskuze o některých aspektech rozhodčího řízení. Dochází k různým výkladům legislativních předpisů, zejména v oblasti zřizování rozhodčích soudů a působení arbitrážních center, ozývají se požadavky na novelizaci právní normy regulující arbitráž z důvodu její nedokonalosti a zastaralosti. Dalším důvodem volby tohoto tématu byla i skutečnost, že odborníci se shodují na tom, že po dořešení právní normy budou rozhodčí soudy rozhodovat stále větší množství sporů na úkor obecných soudů, a to jak z důvodu celosvětových trendů, tak z důvodu značného přetížení klasických soudů.

1. Rozhodčí řízení

1.1 Alternativní řešení sporů

Obecné soudní řízení není jediným řešením v případě sporu. Existují tzv. alternativní způsoby řešení běžně označované zkratkou ADR. Tento způsob je chápán jako mimosoudní cesta při řešení sporů. Toto řešení je dobrovolné, závisí na vůli stran. Probíhá za účasti nezávislé, nestranné a nezúčastněné třetí osoby.

Existuje více forem tohoto řešení. Počínaje neformálními typy jako je mediace a konciliace až po formalizované řešení - rozhodčí řízení. Také jsou využívány formy tzv. med-arb (kombinace mediace a arbitráže - pokud mediace není úspěšná, dojde na arbitrážní řešení) či expertíza nezávislých odborníků.

U mediace a konciliace jde o napomáhání k řešení sporu třetí osobou, která nemá rozhodovací pravomoc, pouze se snaží přivést strany k vyřešení sporu. Na konci tohoto řešení vzniká dohoda stran, která může být i vykonatelným titulem, pokud je pojata do formy notářského či exekutorského zápisu. Rozdíl mezi mediátorem a konciliátorem je nepatrný - konciliátor má při řešení sporu aktivnější postavení nežli mediátor, dohody stran dokonce připravuje.

Formalizovanou metodou je rozhodčí řízení.

1.2 Právní úprava rozhodčího řízení

Jedním z hlavních zdrojů v této kapitole bude zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Tento zákon ale není jedinou právní úpravou, která se použije na tento způsob řešení sporů. V § 30 tohoto zákona se stanovuje, že: „Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.“ Dále také můžeme v některých případech použít zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.

Existuje také mnoho mezinárodních smluv upravujících tuto problematiku a řády jednotlivých rozhodčích soudů, kterými se také musíme řídit.

I některé existující mezinárodní organizace se zabývají rozhodčím řízením. Např. Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo, která byla založena v roce 1966 s cílem napomoci odstranění překážek mezinárodního obchodu, se snaží hlavně o podporu rozvoje

harmonizace a unifikace mezinárodního obchodního práva. Tato organizace vydala mnoho dokumentů týkajících se rozhodčího řízení. Jde např. o Úmluvu o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, Rozhodčí pravidla UNCITRAL, Doporučení pro rozhodčí instituce a ostatní orgány zúčastněné v arbitrážních řízeních podle rozhodčích pravidel UNCITRAL, Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž a další.

1.3 Zásady využívané v rozhodčím řízení

Některé zásady jsou shodné se zásadami civilního soudnictví, některé nikoli¹:

Zásada rovnosti - tato zásada je základní jak v rozhodčím řízení, tak v civilním soudnictví. Prolíná se celým průběhem řízení. Obě strany musí být v rovném postavení, které jim má zajišťovat stejnou možnost prosadit svá práva. Zásada rovnosti se využije i v poučovací povinnosti stran sporu (rozhodci nemají ze zákona uloženu poučovací povinnost, ale pokud poučí jednu stranu, měli by i druhou).² Rovnost se také výrazně promítá do rovnosti rozhodců v rámci rozhodčího senátu.

Zásada dispoziční - je využívána jak v rozhodčím řízení, tak v řízení sporném před civilními soudy. Udává, kdo nakládá s průběhem řízení a s jeho předmětem. Jednotlivé úkony jsou činěny zásadně účastníky, na jejich návrh. Vůči druhému účastníkovi musí být úkon učiněn prostřednictvím rozhodce. Pod pojmem dispoziční úkon rozumíme například: podání žaloby, změna žaloby, zpětvzetí žaloby, uzavření smíru, podání námitek atd. Účastníci si mohou například ujednat, podle jakého hmotného práva bude spor řešen.

Zásada projednací - taktéž platí pro obě řízení. Je velice blízká zásadě dispoziční. Je na účastnících, aby přednesli svá tvrzení a předložili potřebné důkazní prostředky, pokud chtějí mít v projednávané věci úspěch.

Zásada volného hodnocení důkazů - je na rozhodci (nebo rozhodčím soudu), jak bude hodnotit důkazy. Žádný procesní předpis nedefinuje význam a váhu jednotlivých důkazních prostředků. Rozhodce hodnotí důkazy podle svého nejlepšího uvážení samostatně a potom v návaznosti na ostatní důkazy.

---

¹ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

² BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

Zásada neveřejnosti - na rozdíl od civilního procesu průběh rozhodčího řízení není přístupný veřejnosti. Toto je vcelku významný rozdíl od občanského soudního řízení.

Zásada ústnosti x zásada písemnosti - tyto dvě zásady se prolínají. Rozhodce rozhoduje jak na základě poznatků získaných v ústní podobě, tak na základě písemných podání. Pro některé úkony se písemná forma přímo vyžaduje (plná moc, rozhodnutí atd.).

Zásada rychlosti a hospodárnosti řízení - tato zásada se velice výrazně projevuje v rozhodčím řízení. Rychlost a hospodárnost jsou jedny z hlavních cílů rozhodčího řízení.

1.4 Předmět rozhodčího řízení a arbitrabilita sporu

„Rozhodčí řízení můžeme definovat jako soukromoprávní řízení probíhající pod kontrolou a na základě smlouvy účastníků, kterou je spor mezi nimi předkládán k posouzení jimi vybranému nezávislému subjektu a kde výsledkem řízení je vyřešení sporu s konečnou platností rozhodnutím rozhodce, jež je závazné pro účastníky a vynutitelné zákonnými prostředky.“³

V § 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, se vymezuje účel tohoto zákona na rozhodování o majetkových sporech a výkonu rozhodčích nálezů. Tím je v podstatě vymezen i předmět rozhodčího řízení - jde o rozhodování majetkových sporů s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů. Nejčastěji se jedná o obchodní spory nebo o spory z mezinárodních smluv.⁴

Rozhodčí řízení se řídí hlavně zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ale podle § 30 tohoto zákona se na rozhodčí řízení použije přiměřeně i zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Aby spor mohl být rozhodnut v rozhodčím řízení, musí být splněna podmínka arbitrability (tzn. právo připouští projednání takového sporu v rozhodčím řízení) a musí existovat platná rozhodčí smlouva (viz dále v kapitole Rozhodčí smlouva).⁵

---

³ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5, str. 623

⁴ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

⁵ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

Jak je řečeno v zákoně, rozhodčí smlouva může být uzavřena pouze o předmětu, o kterém by strany mohly uzavřít smír. Z tohoto vyplývá, že řízení označená v občanském právu procesním jako nesporná není možné řešit v rozhodčím řízení.⁶

1.5 Rozhodčí a stálé rozhodčí soudy

Pokud se strany dohodly, že daný majetkový spor se bude řešit namísto před soudem v rozhodčím řízení, spor může rozhodovat jeden nebo více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud.

Co se týká ustanovování rozhodců, rozhodcem může být pouze fyzická osoba, která je zletilá a způsobilá k právním úkonům.⁷ O bezúhonnosti, ani dalších potřebných předpokladech se zákon nezmiňuje. Výběr rozhodce tedy není ze zákona nijak omezen. Je ovšem logické, že osoba rozhodce by měla být vybírána např. podle jejích profesních schopností tak, aby byla schopna zodpovědně a kvalifikovaně rozhodovat o dané věci. Dalším předpokladem u osoby rozhodce je také znalost procesní stránky při řešení věci. Pokud by rozhodce nesplňoval podmínky dané zákonem pro výkon této funkce, mohl by být odpovědný vůči účastníkům z titulu náhrady škody.⁸

Významná je neslučitelnost funkce rozhodce s funkcí soudce a s některými dalšími funkcemi (např. státní zástupce). Tato neslučitelnost není upravena v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ale v některých jiných právních předpisech. Na druhou stranu není zakázáno, aby rozhodce byl současně notář.

Funkce rozhodce nesmí být nikomu nucena, nikdo ji není povinen přijmout. Pokud ji ovšem přijme (toto přijetí musí být písemné), je povinen tuto svou funkci vykonávat v souladu se zákonem. „Rozhodce není při výkonu své činnosti orgánem státu a není vázán žádnými veřejnoprávními pravomocemi.“⁹ Výkon funkce rozhodce není výkonem podnikání ani závislé činnosti. Svě funkce se rozhodce může vzdát pouze ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran.¹⁰ Souhlas stran nemusí být výslovný, musí být ale jasný, co do záměru.

---

⁶ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

⁷ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 4

⁸ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

⁹ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8, str. 58

¹⁰ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 5

S výkonem funkce rozhodce je spojena povinnost mlčenlivosti. Tuto povinnost musíme u rozhodce chápat širěji než u soudce.¹¹ Této povinnosti je možné rozhodce zprostit pouze stranami sporu nebo předsedou okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště (popřípadě předsedou obvodního soudu pro Prahu 1, pokud se jedná o cizince).

Počet rozhodců je většinou stanoven v rozhodčí smlouvě, která vznikla mezi stranami. Pokud není stanoven, bývá stanoven alespoň způsob pro výběr osob a počtu rozhodců. Konečný počet musí být vždy lichý. Tato ustanovení ovšem nejsou podstatnými částmi rozhodčí smlouvy. Výjimečně se můžeme setkat i s určením konkrétních osob rozhodců.¹² Může samozřejmě nastat i situace, že rozhodčí smlouva neobsahuje nic z výše zmíněného. Potom platí, že každá strana vybere jednoho rozhodce a tito vybraní rozhodci si zvolí třetího - předsedajícího rozhodce. Jestliže nedojde k výběru rozhodců tímto způsobem do 30 dnů, je oprávněn k výběru osoby rozhodce soud na návrh jedné ze stran nebo na návrh zbylých rozhodců.

Pokud rozhodce ví o důvodu, ze kterého by mohla být napadena jeho nepodjatost při rozhodování, musí tuto skutečnost sdělit stranám sporu. Jestliže tyto okolnosti vyjdou najevo dodatečně (např. po důkladnějším prostudování žaloby), může být rozhodce vyloučen z projednávání dané věci nebo se z těchto důvodů může své funkce vzdát.

Výkon funkce rozhodce je úplatnou činností.

Druhou možností je rozhodčí řízení před stálým rozhodčím soudem. Tyto stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze na základě zákona (toto je stanoveno v § 13 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, tento zákon ale sám tyto rozhodčí soudy nezřizuje).

Pojem stálý znamená, že soud má vnitřní řád, statutární orgány, působí dlouhodobě (ne pouze po dobu rozhodování konkrétního případu).

Stálé rozhodčí soudy vydávají své statuty a řády (uveřejněné v Obchodním věstníku). Tyto statuty a řády mohou určit způsob jmenování rozhodců, jejich počet, způsob řízení a rozhodování, pravidla o nákladech řízení a odměňování rozhodců apod.

Soudy také vedou seznamy rozhodců působících u daného rozhodčího soudu. Výběr rozhodců je většinou přísnější než výběr rozhodce „ad hoc“.

---

¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

¹² BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

1.6 Rozhodčí smlouva

Rozhodčí smlouva zakládá pravomoc rozhodců v daném sporu, kterou by za normálních okolností měly civilní soudy. Smlouva se může týkat jednotlivého již vzniklého sporu (podoba smlouvy o rozhodci) nebo všech sporů, které vzniknou mezi danými subjekty (podoba rozhodčí doložky).

Rozhodčí smlouva může být uzavřena o předmětu, o kterém by strany mohly uzavřít smír. Může být součástí smlouvy hlavní nebo může vzniknout odděleně. Z hlediska posuzování např. její platnosti se ale bude vždy jednat o dvě smlouvy, které jsou relativně samostatné.

Tuto smlouvu může uzavřít kdokoli, kdo má právní subjektivitu - to znamená, že ji může uzavřít i subjekt veřejného práva, potažmo stát.¹³

Rozhodčí smlouva musí být vždy písemná. Může být sjednána i telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, které zachycují její obsah (toto umožňuje pouze vnitrostátní úprava na rozdíl od evropské¹⁴).

Platnost rozhodčí smlouvy, kterou zkoumají rozhodci z úřední povinnosti, se zkoumá jako platnost obecného právního úkonu. Pokud nastane situace, že spor byl zahájen před civilním soudem, ačkoli se na daný spor vztahovala rozhodčí smlouva, zkoumá platnost této rozhodčí smlouvy soud. Jestliže ji uzná za platnou, řízení před civilním soudem se zastaví a spor se projedná před rozhodci. Jedině pokud by strany souhlasně prohlásili, že na rozhodčí smlouvě netrvají, řízení by mohlo pokračovat před civilním soudem.¹⁵

Rozhodčí smlouva obsahuje přesné určení osob rozhodců (nebo určení stálého rozhodčího soudu), popřípadě způsob jejich výběru a jejich počet, okruh sporů, na které se rozhodčí smlouva vztahuje apod.

Pokud to strany výslovně ve smlouvě nevyloučí, je daná rozhodčí smlouva závazná i pro nástupce stran.

---

¹³ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

¹⁴ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

¹⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 106

1.7 Zahájení rozhodčího řízení

Jak hovoří § 14 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: „Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci ....“.

Zahájení je tedy stejné jako zahájení řízení podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Okamžik zahájení má stejné účinky jako zahájení řízení před civilním soudem.¹⁶

Stejně budou taktéž náležitosti žaloby, protože zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, o nich nemluví, takže se budou analogicky řídit zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Vedle obecných náležitostí by se v žalobě v rozhodčím řízení mělo uvést¹⁷:

- pravomoc rozhodců/stálého rozhodčího soudu,
- navrnutí nebo jmenování rozhodce z mé strany,
- způsob provádění důkazů (z rozhodčí smlouvy),
- místo řízení (bylo-li sjednáno v rozhodčí smlouvě).

Některé náležitosti mohou být obsaženy i v rádech jednotlivých rozhodčích soudů. V případě nedostatků vyzve rozhodce k doplnění nebo opravě stejně jako v běžném soudním řízení.

Rozhodce (nebo stálý rozhodčí soud) je povinen vyznačit na žalobě datum doručení, které je podstatné pro zahájení řízení (aby později nevznikly žádné pochybnosti).

Po obdržení žaloby musí rozhodce informovat druhou stranu (žalovanou stranu) o zahájení řízení, případně ji vyzvat, aby jmenovala svého rozhodce, pokud tak ještě neučinila.

I v rozhodčím řízení musí být zkoumáno dodržení procesních podmínek.

1.8 Průběh řízení

Řízení může probíhat jak se slyšením stran (s ústním jednáním), tak bez ústního jednání. Pokud je rozhodováno bez slyšení stran, rozhodují rozhodci jen na základě listinných důkazů.

---

¹⁶ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

¹⁷ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

„Místo konání rozhodčího řízení je ponecháno na dohodě účastníků. Není-li takto místo určeno, určí místo rozhodci, kteří přihlédnou k oprávněným zájmům účastníků.“¹⁸

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, počítá v § 21 i s možností, že během řízení se některý z účastníků bez své viny řízení nezúčastní nebo bez své viny nevykoná příslušný procesní úkon k uplatnění svého práva. V takovém případě je možné vykonat příslušný úkon i dodatečně a rozhodce k tomu musí přijmout všechna potřebná opatření. Tento postup je možný pouze na návrh účastníka a je na rozhodci, aby posoudil jeho opodstatněnost.

V průběhu řízení by se rozhodci měli snažit přimět strany k smírnému vyřešení celé kauzy. V rámci tohoto usměrňování by se ale měli zdržet jakéhokoli vyjadřování svých názorů, kterým by mohli strany ovlivnit. V případě uzavření smíru se obsah smíru přenesse do výroku rozhodčího nálezu. Smír může být konečný nebo tzv. podmíněný (může být vázán na splnění určitých podmínek).¹⁹

1.8.1 Dokazování

K dokázání tvrzených skutečností před rozhodci nebo rozhodčím soudem může být použito stejných důkazních prostředků jako v řízení před civilním soudem. Toto není stanoveno v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, nýbrž k tomu musíme dojít pomocí analogie se zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Jelikož rozhodčí řízení je řízení, které probíhá před soukromoprávním subjektem, nemá rozhodce/rozhodčí soud stejné pravomoci jako má soud v civilním soudním řízení. Důkazy tedy může provádět pouze za předpokladu, že důkazní předměty budou osobami dobrovolně poskytnuty. Toto by ale samozřejmě v některých případech nemuselo stačit. Rozhodčí soud má tedy možnost, aby dožádal příslušný soud o provedení určitého procesního úkonu, který nemohl provést sám. K tomuto dožádání musí rozhodci přiložit dokumenty deklarující jejich pravomoc k rozhodování daného sporu, popřípadě osvědčení, že bylo zahájeno rozhodčí řízení podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. K tomuto dožádanému dokazování je příslušný okresní

---

¹⁸ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5, str. 634

¹⁹ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

soud, v jehož obvodu by měl být konkrétní důkaz proveden. Náklady soudu na provedení tohoto důkazu platí rozhodci.

1.8.2 Předběžná opatření

„Ukáže-li se v průběhu rozhodčího řízení nebo i před jeho zahájením, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může soud na návrh kterékoli strany nařídit předběžné opatření,“ říká § 22 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

V tomto ustanovení je důležité si všimnout slova „soud“. Rozhodci totiž nejsou oprávněni k vydání předběžného opatření. Předběžné opatření může vydat tedy jedinečně soud, a to pouze na návrh jednoho z účastníků. Místně příslušný je soud, v jehož obvodu probíhá rozhodčí řízení, nebo v jehož obvodu by probíhalo rozhodčí řízení, kdyby bylo již zahájeno. U nás je tedy oprávnění vydávat předběžná opatření jasně svěřeno pouze do rukou soudů. V zahraniční úpravě se ale setkáváme i s jinými postoji.²⁰

1.9 Rozhodnutí v rozhodčím řízení

Tak jako v civilním soudním řízení i zde je více možných podob rozhodnutí. Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení.

1.9.1 Rozhodčí nález

Rozhodčím nálezem se rozhoduje ve věci samé a v případech, kdy je tímto rozhodčím nálezem schvalován smír. Rozhodčí nález je obdobou rozsudku v občanském soudním řízení. Práva a povinnosti musí být v rozhodčím nálezu stanoveny přesně a určitě. To je důležité především proto, že se rozhodčí nález může stát přímo exekucí titulem.

Rozhodnutí, které stanovuje určitou povinnost, musí rovněž obsahovat lhůtu k plnění této povinnosti.

I v rozhodčím řízení může mít rozhodnutí mezitimní nebo částečný charakter.

Rozhodčím nálezem se taktéž rozhoduje o nákladech řízení (viz dále v kapitole Náklady řízení).

---

²⁰ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

Co se týká usnášení rozhodčího nálezu, musí být schválen většinou rozhodců (toto má význam u rozhodování více než jedním rozhodcem), musí být v písemné podobě a podepsán aspoň většinou rozhodců.²¹ O hlasování nemusí být sepsán protokol. Pokud některý rozhodce nesouhlasí s nálezem a odmítne jej podepsat, bývá vhodné, aby bylo uvedeno, z jakých důvodů rozhodce s nálezem nesouhlasil.²²

Rozhodčí nález musí obsahovat odůvodnění (nemusí v případě, že se na tom strany dohodly). Náležitosti odůvodnění jsou totožné s odůvodněním rozsudků v občanském soudním řízení. Součástí rozsudku musí být poučení o možném odvolání, součástí rozhodčího nálezů může být poučení o možnosti přezkumu nálezů jinými rozhodci.

Existuje i možnost, že strany zmocní rozhodce, aby vedle platného hmotného práva využil k rozhodování i zásady spravedlnosti. Toto dává rozhodci širší prostor pro rozhodování. *„Rozhodování podle zásad spravedlnosti (ekvity) místo podle rozhodného platného hmotného práva znamená při rozhodování aplikovat zásady, které nejsou blíže definovány, ale jsou vytvořeny rozhodci v konkrétní kauze proti nespravedlivému rozhodnutí, které by mohlo být vyvoláno jistým protikladem mezi zákonnou úpravou určité otázky a konkrétní kauzou.“*²³

Rozhodčí nález se vyhlásí stranám ústně, pokud jsou přítomny.

Co se týká oprav chyb v rozhodčím nálezě, provádí je rozhodce nebo stálý rozhodčí soud na návrh nebo i bez návrhu a musí je vydat v podobě nového rozhodčího nálezě.

1.9.2 Usnesení

Podobně jako v řízení před soudem se usnesení vydává v případech, kdy se nevydává rozhodčí nález (v civilním procesu rozsudek) - tzn. v případech, kdy není rozhodováno o věci samé nebo když není rozhodnutím ukládána účastníkům žádná povinnost.

---

²¹ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 25

²² BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

²³ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5, str. 638

1.9.3 Právní moc a vykonatelnost

Rozhodčí nález musí být stranám doručen (v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, není stanoveno nic bližšího o doručování, proto se analogicky použije zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád) a opatřen doložkou právní moci.

Po marném uplynutí lhůty určené k podání žádosti o přezkoumání, nastává právní moc daného nálezu. Jestliže byla podána žádost o přezkoumání, potom nabývá rozhodčí nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o přezkumu původního rozhodčího nálezu. Pokud jde o nález, který nelze přezkoumat, potom nabývá právní moci dnem doručení.²⁴

Na rozhodčím nálezu se nevyznačuje doložka vykonatelnosti. Vykonatelnost je důsledkem právní moci. Rozhodčí nález je titulem pro soudní výkon rozhodnutí i exekucním titulem pro výkon rozhodnutí exekutorem.

1.9.4 Povinnost archivace

„Stálé rozhodčí soudy jsou povinny po dobu 20 let od právní moci rozhodčího nálezu uschovat rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení.“²⁵

Co se týká rozhodců, ti musí do 30 dnů od právní moci rozhodnutí předat tento rozhodčí nález a dokumentaci k případu k archivaci okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán.

1.10 Náklady řízení

Podle obecných zvyklostí můžeme říct, že náklady nese ta strana, která neměla v řízení úspěch (stejně jako v občanském soudním řízení). Toto platí až na výjimku, kterou najdeme v tzv. urychleném řízení před stálým rozhodčím soudem: *„Jedná-li se o urychlené řízení vedené na žádost jen jedné strany (tj. tento postup nevyplývá z dohody stran), je dle zavedené praxe bez ohledu na výsledek řízení tu část poplatku, která se vybírá jako*

---

²⁴ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 28

²⁵ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 29

„přirážka“ (k poplatku) za urychlené řízení, povinná nést ta ze stran, která o tento postup požádá.“²⁶

1.11 Přezkoumání rozhodčího nálezů

Přezkoumání znamená, že vydaný rozhodčí nález mohou prověřit jiní rozhodci. Na této možnosti se strany musí dohodnout v rozhodčí smlouvě a o tento postup musí výslovně požádat.

Tento postup by měl aspoň částečně kompenzovat jednoinstančnost rozhodčího řízení (tzn., že na rozdíl od občanského soudního řízení nepřichází v úvahu řada opravných prostředků, ale rozhodnutí je konečné).

Pokud není v rozhodčí smlouvě určena jiná lhůta k zaslání žádosti o přezkum druhé straně sporu, využije se lhůta stanovená v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, která je 30 dnů od doručení rozhodčího nálezů.

Rozhodci, kteří řešili spor, by měli předat veškerou dokumentaci týkající se sporu rozhodcům určeným pro přezkum rozhodčího nálezů (výběr těchto rozhodců je velice volný, nesmí to však být rozhodce, který rozhodoval spor v původním rozhodčím řízení).²⁷

Je možný i částečný přezkum rozhodčího nálezů, pokud v tomto rozhodčím nálezů bylo rozhodováno o více nárocích.

1.12 Zrušení rozhodčího nálezů soudem

Možnost podat návrh na zrušení rozhodčího nálezů soudu je projevem kontrolní funkce obecných soudů.

V § 31 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, se stanovují v písmenech a) až g) důvody, pro které lze na návrh jedné ze stran zrušit rozhodčí nález.

Toto zrušení soudem nemůžeme chápat jako opravný prostředek v rozhodčím řízení.

Břemeno tvrzení a břemeno důkazní (o důvodu pro zrušení) nese navrhovatel.

---

²⁶ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8, str. 185

²⁷ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

Podle českého právního řádu se strany sporu nemohou vzdát tohoto svého práva (na rozdíl od některých zahraničních právních úprav)²⁸.

Lhůta pro podání návrhu na zrušení je tříměsíční. Tyto 3 měsíce počínají běžet ode dne doručení rozhodčího nálezu. Tato lhůta je zákonná, tudíž její zmeškání nemůže být prominuto. Podání návrhu v této lhůtě nemá samo o sobě odkladný účinek na vykonatelnost rozhodčího nálezu, ale soud může na žádost a po úvaze vykonatelnost odložit.

„Legitimován k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu je toliko účastník, který alespoň v části neměl v rozhodčím řízení úspěch.“²⁹

O zrušení rozhodčího nálezu rozhoduje soud rozsudkem, proti kterému jsou přípustné opravné prostředky.

Pokud soud zrušil rozhodčí nález z důvodu, že byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu nebo protože rozhodčí smlouva byla z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahovala, pokračuje soud v projednávání této věci a rozhodne o ní. Pokud byl ale rozhodčí nález zrušen z jiného důvodu uvedeného v § 31 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v písmenech c) až g), bude se spor rozhodovat v novém rozhodčím řízení. Z tohoto nového řízení jsou vyloučeni rozhodci, kteří o sporu rozhodovali v předešlém řízení.

1.13 Zastavení výkonu rozhodnutí

Návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu je prostředek pomáhající napravit procesní vady.

Tento návrh může být podán z obecných důvodů pro zastavení výkonu rozhodnutí uvedených v § 268 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, nebo ze zvláštních důvodů uvedených v § 35 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Po podání tohoto návrhu soud výkon rozhodnutí přeruší a dá povinnému 30 denní lhůtu k tomu, aby podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu u příslušného soudu. Pokud

---

²⁸ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

²⁹ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5, str. 641

povinný nepodal v této lhůtě návrh na zrušení rozhodčího nálezů, bude se ve výkonu rozhodnutí pokračovat.

2. Soudní řízení

2.1 Soudy v České republice

2.1.1 Druhy soudnictví

V naší právní kultuře můžeme soudnictví dělit na civilní, trestní, správní a ústavní.

Civilní soudnictví můžeme považovat za základní druh, z něhož se postupně oddělily ostatní specializované druhy. Projednávají a rozhodují se spory a jiné právní věci. Pro trestní soudnictví je typické rozhodování o vině a následném trestu. V rámci správního soudnictví je přezkoumáváno rozhodnutí správního orgánu. Ústavní soudnictví se zabývá ústavností právních předpisů.³⁰

V této bakalářské práci se zaměřím na civilní soudní proces, který budu popisovat a následně srovnávat s rozhodčím řízením.

2.1.2 Organizace soudů

„Organizací soudů rozumíme soustavu soudů a jejich činnost, která se zaměřuje především na jejich úkoly v rámci dané pravomoci, organizační zásady jejich výstavby a činnosti a na organizační strukturu jednotlivých článků soudů.“³¹

V České republice máme jednotnou soustavu obecných soudů - okresní soudy, krajské soudy, vrchní soudy, Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud. Mimo tuto soustavu obecných soudů stojí Ústavní soud.

Okresní soudy - v České republice je 85 okresních soudů. V Praze se okresní soud nazývá Obvodním soudem, v Brně Městským soudem. Jsou základním článkem soudnictví a rozhodují jako soudy první instance ve většině civilních sporů (viz kapitola Pravomoc a příslušnost).

Krajské soudy - máme 8 krajských soudů a Městský soud v Praze. Krajské soudy většinou rozhodují jako odvolací soudy v civilních věcech (viz kapitola Pravomoc a příslušnost).

---

³⁰ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

³¹ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5, str. 90

Vrchní soudy - existují dva - v Olomouci a v Praze. Kromě řešení sporů v rámci správního soudnictví působí jako soudy zabývající se opravnými prostředky proti rozhodnutí krajských soudů jako soudů prvního stupně v civilních věcech.

Nejvyšší soud - sídlí v Brně a je nejvyšším článkem soustavy obecných soudů v civilních věcech.

Nejvyšší správní soud - vrcholný článek správního soudnictví sídlící taktéž v Brně.

Ústavní soud - stojí mimo soustavu obecných soudů. Řeší ústavnost právních předpisů, garantuje základní práva a svobody vycházející z ústavního pořádku České republiky. Zabývá se souladem zákonů a mezinárodních smluv s ústavním pořádkem České republiky. Sídlo má také v Brně.

2.1.3 Pravomoc a příslušnost

Není možné, aby si jednotlivé spory přiřazovaly soudy a jiné státní orgány svévolně. K tomuto přiřazování dochází na základě pevně stanovených pravidel. Tato pravidla můžeme spatřovat hlavně v ustanoveních zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, o pravomoci a příslušnosti soudu.

2.1.3.1 Pravomoc

„Pravomocí rozumíme souhrn oprávnění určitého státního orgánu jednat a rozhodovat v určitých, zákonem stanovených záležitostech.“³² „Pravomocí soudu pak rozumíme souhrn oprávnění a povinností, které zákon přiznává soudům k výkonu jejich činnosti.“³³

Pro určení pravomoci obecných soudů je rozhodující § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Ten říká, že: *„V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a z obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.... Jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon.“*

---

³² STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5, str. 189

³³ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0, str. 209

Z tohoto výkladu je zřejmé, co se bude řešit v rámci civilního soudnictví.

2.1.3.2 Příslušnost

Nyní už víme, zda daný problém budou či nebudou řešit civilní soudy. Nevíme však ještě, který článek tohoto soudnictví je příslušný k řízení a rozhodnutí o dané věci.

Příslušnost můžeme rozeznávat trojí: věcnou, místní a funkční.³⁴

Věcná příslušnost se zabývá určením daného článku soudnictví v závislosti na předmětu řízení. V § 9 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, se říká, že: „*Nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy.*“ V dalších odstavcích tohoto paragrafu je taxativně stanoveno, které spory jsou v prvním stupni řešeny krajskými soudy. Jde např. o věci týkající se ochrany osobnosti, věci vyplývající z autorského zákona, spory týkající se určení nezákonnosti stávky či výluky, obchodní věci, věci týkající se insolvenčního řízení atd. Výjimečně může rozhodovat jako soud prvního stupně i Nejvyšší soud.

Místní příslušnost rozděluje dané spory mezi stejně postavené články soustavy soudů (např. okresní soudy) podle určitého místa. K určení místní příslušnosti jsou nejvýznamnější § 84 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Základním pravidlem je, že místně příslušný je obecný soud žalovaného, který je nejčastěji určen bydlištěm žalovaného. Z tohoto pravidla ale existuje mnoho výjimek. Např. podle místa stálého pracoviště žalovaného, podle místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu škody, podle místa, kde měli manželé poslední společné bydliště v České republice, jde-li o rozvod či neplatnost manželství atd.

Funkční příslušnost je rozhodující v určování soudu, který projedná opravný prostředek. Tuto problematiku řeší § 10 a § 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. O odvolání proti rozhodnutí okresních soudů rozhoduje soud krajský, o odvolání proti rozhodnutí krajských soudů rozhoduje vrchní soud. O dovolání rozhoduje vždy Nejvyšší soud.

---

³⁴ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

2.2 Zahájení soudního řízení

2.2.1 Žaloba

Jak říká Listina základních práv a svobod „*Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.*“³⁵ Toto právo je konkretizováno v žalobním právu - je to možnost uplatnit své právo či nárok před soudem. Každý má právo podat k soudu žalobu/návrh na zahájení řízení, pokud splňuje určité podmínky (viz kapitola Procesní podmínky). Žalobní právo můžeme chápat i jako právo, aby „má záležitost“ byla projednána a rozhodnuta.³⁶

Žaloba stojí na počátku většiny civilních procesů (výjma nesporných řízení, která lze zahájit soudem i bez návrhu účastníků). Podání žaloby je dispozičním úkonem účastníka řízení, kterým se žalobce obrací na soud s žádostí o pomoc v daném případě. Může se domáhat nápravy protiprávního stavu, určení existence práva či právního vztahu, nařízení určitého jednání či naopak zastavení zásahu do jeho práv či oprávněných zájmů. Podle toho, čeho se žalobce domáhá, můžeme žaloby dělit na: statusovou žalobu (domáhá se konstitutivního rozhodnutí soudu ohledně osobního stavu nějaké osoby), žalobu na plnění (domáhá se splnění určité povinnosti vyplývající ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva, směřují k vydání exekučního titulu) a žalobu určovací (jde o určení toho, zda zde nějaké právo či právní vztah je nebo není, zda je potřebný naléhavý zájem).³⁷

Soudní řízení je zahájeno dnem, kdy je soudu doručena žaloba.

2.2.1.1 Náležitosti žaloby

Náležitosti žaloby můžeme rozdělit na obecné a zvláštní. Obecné náležitosti pro úkony účastníků můžeme vyčíst v § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Ten udává, že: „...musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno....“

Zvláštní náležitosti dále vyčteme z § 79 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu: „Návrh musí kromě obecných náležitostí obsahovat jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo

³⁵ Listina základních práv a svobod, čl. 36

³⁶ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

³⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 80

právnícké osoby, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vyličení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z něj patrné, čeho se navrhovatel domáhá...“

Dále může žaloba obsahovat např. návrh na vydání předběžného opatření, návrh na vyslovení předběžné vykonatelnosti, návrh na zajištění důkazů, návrh na uznání osvobození od soudních poplatků atd.

Pokud je žaloba vadná či neúplná, vyzve soud žalobce, aby ji opravil, popřípadě doplnil. Pokud tak ale žalobce neučiní ve stanovené lhůtě, soud usnesením žalobu odmítne - o tomto musí být ale účastník poučen.

2.2.1.2 Procesní podmínky

Procesní podmínky chápeme jako předpoklady, za nichž je možné, aby soud rozhodnul ve věci samé. Pokud nejsou splněny a ani je splnit nelze, soud nemůže ve věci rozhodnout a řízení zastaví.³⁸

Tyto podmínky můžeme dělit na podmínky na straně soudu, podmínky na straně účastníků, věcné podmínky a negativní podmínky.

2.2.1.3 Podmínky na straně soudu

Soud, u kterého byla podána žaloba a který se má žalobou zabývat, musí mít v dané věci pravomoc a musí být příslušný - a to jak věcně, místně tak i funkčně (viz kapitola Pravomoc a příslušnost).

2.2.1.4 Podmínky na straně účastníků

Jedná se o způsobilost být účastníkem řízení (nedostatek této podmínky je neodstranitelný), dále procesní způsobilost (je to schopnost samostatně před soudem jednat, nedostatek se dá odstranit zastoupením nezpůsobilé osoby) a v případě zastoupení musí být předložena plná moc pro zástupce.

---

³⁸ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

2.2.1.5 Věcné podmínky

Existence žaloby - a to bezchybné žaloby (viz kapitola Náležitosti žaloby) a zaplacení soudních poplatků.

2.2.1.6 Negativní podmínky

Toto jsou podmínky, které nesmí být splněny, jinak by nemohlo k jednání a rozhodnutí ve věci dojít. Jde o tzv. překážku litispendence (to je překážka zahájeného řízení; není možné, aby ve stejné věci mezi stejnými účastníky probíhalo více než jedno soudní řízení souběžně) a překážku res iudicata (to je překážka věci pravomocně rozhodnuté; o již jednou rozhodnuté věci nelze rozhodovat znova, pokud toto rozhodnutí nabylo právní moci a již neexistují další opravné prostředky).³⁹

Některé z těchto podmínek jsou odstranitelné, jiné nikoli. Pokud nelze nedostatky odstranit nebo pokud je účastník ani po vyzvání soudu neodstranil, v řízení se nemůže pokračovat.

2.2.2 Účastníci

Účastníky sporného řízení jsou žalobce a žalovaný.⁴⁰ Toto názvosloví nevypovídá nic o hmotném vztahu mezi těmito subjekty. Označuje jen toho, kdo podává žalobu - žalobce, a toho, kdo je v žalobě označen jako žalovaný. Účastníci mají ve sporném řízení rovné postavení a hájí kontradiktorní zájmy. Vítězství jednoho většinou znamená prohru druhého.

V průběhu řízení může dojít k záměně účastníků, vyžadují-li to okolnosti, k přistoupení účastníka nebo k vytvoření vedlejší či hlavní intervence.

Mezi základní procesní povinnosti účastníků patří povinnost tvrzení (tj. povinnost uvést všechny rozhodující skutečnosti týkající se projednávané věci) a povinnost důkazní (tj. povinnost označit všechny důkazy k prokázání svých tvrzení).⁴¹

---

³⁹ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0

⁴⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 90

⁴¹ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

2.3 Průběh řízení před soudem I. stupně

Celý průběh řízení před soudem I. stupně bychom mohli velice jednoduše strukturovat následovně: podání žaloby, příprava jednání, přípravné jednání, samotné jednání o věci samé, rozhodnutí soudu.

Tato kapitola bude věnována následujícím částem jednání: příprava jednání, přípravné jednání a samotné jednání.

2.3.1 Příprava jednání

Jak říká § 114 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád: „Po zahájení řízení předseda senátu především zkoumá, zda jsou splněny podmínky řízení a zda byly odstraněny případné vady v žalobě.“ O podmínkách řízení je pojednáváno výše - viz kapitola Procesní podmínky.

Dále se soud snaží připravit řízení tak, aby věc mohla být rozhodnuta v průběhu jediného jednání. Z tohoto důvodu soud především vyzývá účastníky, aby se písemně vyjádřili k jednotlivým podáním, aby soudu předložili listinné důkazy, ustanovuje znalce, zajistí provedení důkazů nebo činí jiná vhodná opatření.⁴²

2.3.2 Přípravné jednání

Pokud nelze věc rozhodnout bez jednání nebo v průběhu jediného jednání, může dojít k přípravnému jednání. K tomuto jednání jsou již předvoláni účastníci řízení.

Soud se opět zabývá splněním podmínek řízení, dále doplněním tvrzení jednotlivých účastníků. Také se snaží o smírné vyřešení věci nebo může účastníkům uložit další procesní povinnosti, které účastníci musí splnit do skončení tohoto jednání nebo ve lhůtě ustanovené soudem, ne delší než 30 dnů. V rámci koncentrace řízení musí být všechna tvrzení přednesena a všechny důkazy označeny před skončením tohoto řízení, později jen ve výjimečných případech. O tomto musí soud účastníky poučit.

Pokud se žalovaný, který byl řádně a včas předvolán, nedostaví k přípravnému jednání, má se za to, že uznává nárok vůči němu uplatněný. Pokud se nedostaví žalobce,

---

⁴² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 114a

řízení se zastaví. O těchto následcích musí být účastníci poučeni v předvolání k přípravnému jednání.

2.3.3 Jednání

Zásadně předseda soudu nařídí k projednání věci jednání, nestanoví-li zákon jinak.⁴³

Předvolání k jednání musí být účastníkům doručeno nejméně 10 dní před konáním jednání (pokud se nekonalo přípravné jednání). Jednání bývá veřejné, ale existují okolnosti, za kterých je možné veřejnost z jednání vyloučit („... kdyby veřejné projednání věci ohrozilo tajnost utajovaných informací..., obchodní tajemství, důležitý zájem účastníků nebo mravnost.“⁴⁴). Naopak při vynesení rozhodnutí neexistuje neveřejné provedení - je vyhlašováno vždy veřejně.

Jednání je vedeno předsedou senátu. Ten řízení zahajuje, vede i končí, uděluje a odnímá slovo, provádí dokazování, vyhlašuje rozhodnutí, dbá na celkový průběh jednání, na jeho bezproblémový, spravedlivý průběh bez průtahů.

*„Cílem řízení je objasnit sporné skutečnosti a získat tak podklad pro meritorní rozhodnutí soudu.“*⁴⁵

Na začátku jednání je vyzván žalobce, aby přednesl žalobu. Poté se k žalobě vyjádří žalovaný. Dále předseda senátu shrne výsledky přípravy jednání a přípravného jednání, shrne tvrzení účastníků a označí důkazy, které budou provedeny.⁴⁶

Pokud předseda senátu v průběhu jednání zjistí, že nebyly označeny všechny potřebné důkazy nebo že nebyly tvrzeny všechny rozhodné skutečnosti, vyzve účastníky, aby tento nedostatek napravili. Soud účastníky poučuje v průběhu jednání o různých skutečnostech v rámci své poučovací povinnosti.

Na závěr jsou účastníci vyzváni, aby shrnuli své návrhy a aby se vyjádřili k provedeným důkazům a ke skutkové a právní stránce věci.⁴⁷

Pokud není možné věc rozhodnout v průběhu prvního jednání, může být jednání odročeno či nařízeno jednání další.

---

⁴³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 115

⁴⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 116

⁴⁵ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0, str. 344

⁴⁶ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

⁴⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 119

2.3.3.1 Dokazování

„Procesním dokazováním rozumíme právem stanovený postup soudu při získávání zpráv o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí.“⁴⁸

Předmětem dokazování jsou tvrzení, která jsou pochybná, a tudíž je třeba prokázat.⁴⁹

Ve sporném řízení mluvíme o povinnosti důkazní spojené s důkazním břemenem. To znamená, že účastníci jsou povinni označit všechny potřebné důkazy k prokázání svých tvrzení (toto vychází ze základních zásad sporného řízení - zásady dispoziční a zásady projednací). Na rozdíl od řízení nesporného, kdy si tyto důkazy zajišťuje soud sám – se toto řízení řídí zásadou oficiality a zásadou vyhledávání.

Neunesení důkazního břemene má většinou za následek neúspěch v dané věci.

Pokud jsou tvrzení účastníků shodná, není třeba je dokazovat. Dále zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, stanovuje v § 121 věci, které není třeba dokazovat: „Není třeba dokazovat skutečnosti obecně známé nebo známé soudu z jeho činnosti, jakož i právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky.“

Dokazování se provádí pomocí důkazních prostředků. Průběh dokazování můžeme shrnout následovně: navrnutí důkazu, opatření důkazu, provedení důkazu a hodnocení důkazu.⁵⁰

2.3.3.2 Navrhování důkazu

Jak bylo řečeno již výše, v řízení sporném důkazy navrhuji účastníci řízení.

2.3.3.3 Opatření důkazu

Tímto se zabývá soud v průběhu přípravy řízení. Soud shromáždí listinné důkazy, označí znalce, předvolá svědky, popřípadě vyzve osobu, která má důkazní prostředek u sebe (ta ho musí soudu vydat v rámci své ediční povinnosti).

---

⁴⁸ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5, str. 376

⁴⁹ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

⁵⁰ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0

2.3.3.4 Provedení důkazu

Provádění důkazů je ovládáno zásadou přímosti a jednotnosti řízení. Účastníci mají právo být přítomni průběhu dokazování a mají právo se ke všem provedeným důkazům vyjádřit. Důkazy se provádí zásadně v průběhu jednání. Pokud je to potřebné a účelné, je možné, aby byl důkaz proveden tzv. dožádaným soudem. Účastníci mají právo být přítomni i u takto prováděného důkazu. Výsledky takového dokazování musí být předneseny v průběhu jednání.⁵¹

2.3.3.5 Hodnocení důkazu

Po provedení důkazů je musí soud hodnotit. *„Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.“*⁵² Tento postup se označuje jako volné hodnocení důkazů a dá se říci, že je opakem legální teorie důkazní, kde každý důkaz má předem daný svůj význam a sílu.

2.3.3.6 Důkazní prostředky

*„Důkazem je určitá skutečnost, jejímž prostřednictvím lze zjistit jinou skutečnost. Důkazní prostředek je zdrojem poznání existence této skutečnosti, je tedy nositelem důkazu.“*⁵³

Zákon nevyjmenovává důkazní prostředky taxativně (není to ani možné), udává jen demonstrativní výčet.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v § 125 říká: „Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků...“

Pokud je někdo předvolán jako svědek, musí se dostavit k soudu a vypovídat. Výpověď může odepřít jen tehdy, kdyby jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo

---

⁵¹ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0

⁵² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 132

⁵³ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0, str. 506

osobám blízkým.⁵⁴ Na začátku výslechu je třeba svědka poučit o jeho právech a povinnostech a možných následcích křivé výpovědi, dále se ověří totožnost svědka. Poté je možné klást svědkovi otázky - v pořadí předseda senátu, účastníci, znalci.

V případě, že je třeba posoudit odborné záležitosti, je třeba, aby byl soudem ustanoven znalec. Je možné v jednom případě ustanovit i více znalců.

Velice častým důkazním prostředkem je listinný důkaz. Zákon mluví o veřejných listinách, což jsou listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou podle zvláštních předpisů prohlášeny za veřejné.⁵⁵ Listiny, které nenaplnují znaky uvedené pro listiny veřejné, se nazývají listinami soukromými. Listina obecně je zpráva, která je zachycena písemně na movitém podkladu, na němž je zachycení takové zprávy obvyklé, a která je podepsána. Důkaz listinou se provede jejím přečtením předsedou senátu nebo sdělením o jejím obsahu.

K ohledání věci může dojít jak u soudu v průběhu jednání, tak na místě, kde je to možné za přítomnosti těch, kteří se účastní jednání.

Výslech účastníků není tak běžným důkazním prostředkem jako výše uvedené. Lze jej nařídit, pokud skutečnost nelze prokázat jiným způsobem. S výslechem musí účastník souhlasit (výjimkou je výslech účastníků v nesporných řízeních a v řízení o rozvodu manželství - účastník se svým výslechem nemusí souhlasit).

Dalšími důkazními prostředky mohou být např. zvukové či zvukově-obrazové nahrávky, fotografie. S rozvojem techniky roste i počet důkazních prostředků, ale také se zvětšuje možnost zfalšování či zneužití těchto prostředků (fotomontáž, sestříhaný zvukový záznam apod.)

2.4 Rozhodnutí soudu

Celé soudní řízení vede k vydání soudního rozhodnutí. Je to autoritativní rozhodnutí soudu jako státního orgánu v mezích jeho pravomoci.

Co do předmětu rozhodnutí je soud ve sporných řízeních vázán žalobním návrhem v petitu žaloby.

---

⁵⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 126

⁵⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 134

Rozhodnutí soudu může mít různé podoby. Existují i různé možnosti jejich dělení:⁵⁶

- z hlediska obsahu - rozhodnutí ve věci samé, jiné rozhodnutí,
- z hlediska právních účinků - konstitutivní rozhodnutí (zakládá, mění nebo ruší hmotněprávní vztahy) nebo deklaratorní (autoritativně potvrzuje existenci či neexistenci práva nebo právního vztahu),
- z hlediska subjektu, který vydal - např. rozhodnutí vydané soudem prvního stupně, rozhodnutí odvolacího soudu,
- z hlediska formy - rozsudek, usnesení, platební rozkaz či směnečný platební rozkaz – toto je nejdůležitější dělení.

2.4.1 Rozsudek

V § 152 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu se stanovuje, že: „Rozsudkem rozhoduje soud o věci samé. Zákon stanoví, kdy soud rozhoduje ve věci samé usnesením.“

Je vyhotoven v písemné formě a začíná slovy „Jménem republiky“. Náležitosti rozsudku vymezuje § 157 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu - označení soudu, jména a příjmení soudců a přísedících, přesné označení účastníků a jejich zástupců (pokud je to možné, tak i data narození), označení projednávané věci, znění výroku, odůvodnění a den a místo vyhlášení. Písemné vyhotovení je podepsáno předsedou senátu. Musí být ústně, veřejně vyhlášen. Rozsudek je doručován účastníkům řízení do vlastních rukou.

2.4.1.1 Části rozsudku

Nyní stručně o jednotlivých částech rozsudku.⁵⁷

Záhlaví obsahuje informace (např. soud, který rozsudek vydává, v jaké věci, identifikace účastníků atd.).

---

⁵⁶ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

⁵⁷ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0

Ve výroku (enunciátu) soud shrne svůj názor na řešení věci. Rozhodne také o nákladech řízení (viz kapitola Náklady řízení). Výrok musí být přesný, určitý a srozumitelný. Dále soud také může určit lhůtu k plnění uložené povinnosti.

Odůvodnění obsahuje údaje o tom, čeho se žalobce domáhal a z jakých důvodů, dále obsahuje údaje o tom, jak se k věci vyjádřil žalovaný. Soud objasní, které skutečnosti má za prokázané a proč, dále jak hodnotil důkazy a proč některé důkazy nevyužil. Zhodnotí tento skutkový stav také po právní stránce. Odůvodnění by mělo být výstižné, ne moc obsáhlé, ale na druhou stranu přesvědčivé. Jsou i případy, kdy odůvodnění může být zkrácené - v případě rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání, dále v případech rozsudků, proti kterým není možné odvolání nebo ve věcech, ve kterých se účastníci možnosti odvolat se vzdali.

V části poučení soud podá účastníkům informace o tom, zda je proti rozsudku přípustné odvolání. V případě, že ano, uvádí dále informace o tom, jaká je k tomu stanovena lhůta a kde je možné odvolání podat. Dále poučuje o možnosti výkonu rozhodnutí. V rozsudcích odvolacích soudů je účastník poučen o možnosti podat dovolání, o lhůtách k tomu určených a místu podání dovolání. V některých specifických rozsudcích může soud poučit účastníky i o dalších věcech - např. v případě rozvodu manželství o možnosti přijmout zpátky své původní příjmení.

Na konci musí být samozřejmě podpis předsedy senátu nebo samosoudce.

2.4.1.2 Druhy rozsudků

Rozsudků je také více druhů. Dají se dělit podobně jako žaloby na rozsudek na plnění (ukládá určité plnění), rozsudek určovací (určuje, zda tu je nějaký právní vztah či právo nebo není) a rozsudek statusový (zakládá, mění nebo ruší právní vztah). Pouze rozsudek na plnění může sloužit jako titul k výkonu rozhodnutí.⁵⁸

Dále můžeme rozsudky dělit na konečné, částečné a mezitimní. Rozsudek by měl být vždy konečný a mělo by jím být rozhodnuto o celé věci. To však není vždy možné, a tak existuje rozsudek částečný, kterým se rozhodne pouze o určité části věci (např. při splacení dluhu ve výši 10 000 Kč se částečným rozsudkem rozhodne o částce 3 000 Kč, kterou žalovaný uznal, a poté se vede řízení o zbylých 7 000 Kč). Mezitimním rozsudkem je možno rozhodnout např. co do základu předmětu sporu (ve sporu o náhradu škody se

---

⁵⁸ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

mezitímním rozsudkem rozhodne o existenci vztahu zakládajícího právo na náhradu škody).

Zvláštními typy rozsudků jsou rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání.

Rozsudek pro zmeškání by měl zabraňovat zbytečným průtahům v řízení. § 153b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, říká, že: „Zmešká-li žalovaný, kterému byly řádně doručeny do jeho vlastních rukou (§ 49) žaloba a předvolání k jednání nejméně deset dnů přede dnem, kdy se jednání má konat, a který byl o následcích nedostavení poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání.“

Co se týká rozsudku pro uznání, § 153a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, stanovuje, že: „Uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce.“

2.4.2 Usnesení

Tato forma rozhodnutí je typická pro rozhodování soudu o jednotlivých procesních otázkách. Případy, kdy je touto formou rozhodováno ve věci samé, udává zákon. Není-li zákonem stanoveno jinak, rozhoduje soud usnesením. V § 167 jsou demonstrativně vyjmenovány případy, kdy je typické rozhodnutí ve formě usnesení - rozhodování o podmínkách řízení, o zastavení nebo přerušení řízení, o odmítnutí návrhu, o změně návrhu, o vzetí návrhu zpět, o smíru, o nákladech řízení, o věcech, které se týkají vedení řízení. Ve věci samé se usnesením rozhoduje zejména v nesporných řízeních.

V mnoha směrech se na usnesení použijí přiměřeně ustanovení týkající se rozsudku. Náležitosti jsou podobné jako u rozsudku, ale jsou zjednodušené. Usnesení se nedoručuje vždy, pouze je-li proti němu přípustné odvolání nebo dovolání, nebo jestliže to je třeba pro vedení řízení nebo pokud ukládá účastníkům nějaké povinnosti.⁵⁹

Soud je vázán usnesením, jakmile je vyhlásil, pokud nebylo vyhlášeno okamžikem doručení.

---

⁵⁹ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

2.4.3 Platební rozkaz a směnečný platební rozkaz

Pokud je žalobou uplatňován peněžitý nárok, může soud vydat platební rozkaz. V platebním rozkazu je žalovanému uloženo, aby splnil určitou povinnost nebo do 15 dnů od doručení podal odpor k soudu. Platební rozkaz musí být doručen do vlastních rukou, pokud nelze doručit, soud jej zruší. Pokud proti němu nebyl podán odpor nebo byl podán odpor opožděně, má platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku soudu. Na druhou stranu, pokud je odpor podán včas, platební rozkaz se ruší a následuje normální soudní řízení.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, upravuje i speciální formy platebního rozkazu, což jsou elektronický platební rozkaz a evropský platební rozkaz.

Pokud žalobce předloží soudu směnku a navrhne vydání směnečného platebního rozkazu, soud jej vydá. V něm soud ukládá žalovanému povinnost do 3 dnů splnit svůj závazek, nebo aby ve stejné lhůtě podal námitky. Nejsou-li žalovaným podány včas námitky, nebo pokud vezme námitky zpět, má směnečný platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Jsou-li námitky podány včas, soud nařídí jednání.

2.4.4 Právní moc rozhodnutí

Právní moc je vlastnost rozhodnutí spočívající v závazných účincích na vztahy, kterých se dané rozhodnutí týká.⁶⁰ Zásadně spočívá v tom, že rozhodnutí bylo řádně doručeno a již proti němu nelze podat řádný opravný prostředek. Můžeme rozlišovat formální právní moc spočívající v tom, že rozhodnutí je konečné, a materiální právní moc spočívající v nezměnitelnosti a závaznosti rozhodnutí.

Řádně doručený rozsudek nabývá právní moci uplynutím 15 dnů od jeho doručení, nebylo-li podáno odvolání, uplynutím 15 dnů, bylo-li odvolání podáno opožděně nebo nesprávnou osobou, dnem doručení rozsudku, vzdali-li se účastníci práva odvolání po vyhlášení rozsudku, dnem doručení rozsudku odvolacího soudu, jestliže bylo podáno odvolání nebo jako kdyby k odvolání nedošlo, jestliže vezme odvolatel odvolání zpět.

---

⁶⁰ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

2.4.5 Vykonatelnost rozhodnutí

Vykonatelnost je také vlastností rozhodnutí soudu, která zajišťuje vynutitelnost plnění v rozhodnutí obsažených. To znamená, že povinného je možné přimět k plnění i donucujícími prostředky proti jeho vůli.⁶¹ Bývá typické, že žalovaný má k dobrovolnému plnění povinností určitou lhůtu (tzv. pariční lhůtu). Teprve po marném uplynutí této lhůty se stane rozhodnutí vykonatelné. Ze zvláštních důvodů může být vykonatelnost odložena nebo může být naopak nařízená předběžná vykonatelnost (rozhodnutí je vykonatelné dříve, než nabylo právní moci; v případě, že by účastníkům řízení hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy; ze zákona ve 2 případech - při placení výživného nebo při pracovní odměně za poslední tři měsíce).

U některých rozsudků spadá vykonatelnost v jedno s právní mocí (rozsudek určovací a statusový).

Pokud jde o rozsudek, který ukládá povinnost plnění, stane se vykonatelným, jakmile uplyne tzv. pariční lhůta (lhůta stanovená k dobrovolnému plnění). Tato lhůta bývá třídní, u vyklizení bytu patnáctidenní, může být ale soudem prodloužena.

Pro vykonatelnost usnesení zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, stanovuje v § 171, že: „Lhůta k plnění počíná běžet od doručení usnesení; jejím uplynutím je usnesení vykonatelné.“ Pokud v usnesení není uložena povinnost plnění, je vykonatelné doručením (popřípadě vyhotovením, pokud se nedoručuje).

2.5 Náklady řízení

Náklady řízení jsou všechny náklady, které vznikají účastníkům řízení (i dalším osobám zúčastněným na řízení a státu) ve spojitosti s konkrétním řízením. Ustanovení o nákladech řízení, které obsahuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, se vztahuje jak na řízení před obecným soudem, tak na rozhodčí řízení.

Mezi náklady řízení můžeme řadit:⁶²

- hotové výdaje účastníků a jejich zástupců (např. jízdné, stravné, nocležné),
- soudní poplatky (upraveno v zákoně o soudních poplatcích, jsou spojeny se zahájením řízení a s jednotlivými procesními úkony, účastník může být

⁶¹ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

⁶² STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

osvobozen od placení těchto poplatků, a to buď na základě osobního nebo věcného osvobození),

- ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců,
- náklady důkazů (např. svědecké, znalečné),
- odměna notáře za prováděné úkony soudního komisaře,
- odměna správce dědictví,
- tlumočení a odměna za zastoupení.

O nákladech řízení rozhoduje soud i bez návrhu, je to součástí konečného rozhodnutí. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má nárok na náhradu vynaložených nákladů. Pokud měl účastník úspěch jen částečný, soud může náklady poměrně rozdělit. Jestliže měl účastník úspěch jen v poměrně nepatrné části, může mu soud přiznat náhradu všech nákladů. Pokud žalovaný, který sice neměl úspěch ve věci, nezavdal svým chováním příčinu k podání žaloby, pak má právo na náhradu nákladů řízení proti žalobci.⁶³

2.6 Opravné prostředky

V průběhu řízení soud zjišťuje skutkový stav a poté na něj aplikuje správné normy - a to jak hmotněprávní, tak procesní. Jelikož bývá rozhodování mnohdy složité, může se soud dopustit určitých opomenutí, nedostatků či chyb. Tyto nedostatky lze napravit pomocí využití opravných prostředků.

Opravné prostředky můžeme dělit na řádné a mimořádné. „*Řádný opravný prostředek je takový, jímž lze napadat rozhodnutí soudu prvního stupně, které ještě nenabylo právní moci. Řádný opravný prostředek má zásadně odkladný účinek na právní moc rozhodnutí.*“⁶⁴ V našem právním systému máme řádný opravný prostředek jediný - je jím odvolání.

Druhým typem opravných prostředků je mimořádný opravný prostředek. Tím se napadá již pravomocné rozhodnutí. Mimořádné opravné prostředky jsou jistým zásahem do právní jistoty účastníků, proto jsou upraveny přísněji. To se týká hlavně lhůt k jejich podání, subjektů oprávněných je podat, předmětů, kterých se týkají, či zákonných důvodů.

---

⁶³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 142

⁶⁴ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5, str. 409

Známe 3 mimořádné opravné prostředky. Jsou jimi žaloba na obnovu, žaloba pro zmatečnost a dovolání.

V souvislosti s opravnými prostředky je třeba zmínit opravné systémy, na kterých jsou výše zmíněné opravné prostředky budovány. V případě odvolání ve sporných řízeních se jedná o neúplný apelační systém. Soud zkoumá napadené rozhodnutí jak po stránce skutkové, tak právní. Napadené rozhodnutí může potvrdit, změnit nebo zrušit. Odvolací soud ale nemůže přihlížet k nově uvedeným skutečnostem a důkazům (až na určité výjimky) na rozdíl od úplného apelačního systému.⁶⁵

Dovolání je postaveno na kasačním systému. To znamená, že dovolací soud zkoumá napadené rozhodnutí jen po stránce právní, nikoli skutkové. A toto napadené rozhodnutí může pouze potvrdit nebo zrušit a vrátit k novému projednání.

2.6.1 Odvolání

Odvolání směřuje proti nepravomocnému rozhodnutí soudu I. stupně. Jak bylo řečeno výše, účastníci nemohou ve sporných řízeních neomezeně uvádět nové skutečnosti a důkazy - s výjimkou § 205a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, který říká, že nové skutečnosti nebo důkazy mohou být uplatněny, pokud se týkají podmínek řízení, pokud jimi má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, pokud jimi má být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, pokud jimi má být splněna povinnost tvrzení a účastník o tom nebyl poučen, pokud nastaly až po vyhlášení rozhodnutí soudu I. stupně.

V odvolacím řízení nelze uplatňovat nový nárok nebo vzájemný návrh.

Aby mohlo být odvolání podáno, musí být splněny určité podmínky:

- existence nepravomocného rozhodnutí soudu I. stupně,
- přípustnost odvolání,
- dodržení zákonné lhůty,
- musí jej podat ten, kdo je k tomu oprávněn.

Co se týká přípustnosti, uvádí § 202 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, kdy odvolání není přípustné. Jde o odvolání proti některým typům usnesení (např. usnesení, kterým se upravuje vedení řízení, kterým se schvaluje smír, kterým bylo prominuto zmeškání lhůty, kterým bylo zahájeno řízení i bez návrhu atd.), dále není možné

---

⁶⁵ STAVINHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

proti tzv. bagatelním věcem (jejich hodnota nepřevyšuje 10 000 Kč) a není přípustné pouze proti důvodům rozhodnutí.

Lhůta určená k podání odvolání je patnáctidenní. Počíná běžet doručením rozhodnutí. Pokud nebyl účastník poučen o možnosti a lhůtě určení k podání odvolání nebo pokud byl poučen špatně, prodlužuje se tato lhůta na tři měsíce. Prominutí zmeškání lhůty připadá v úvahu jen ze závažných důvodů.

Oprávněným subjektem k podání odvolání je účastník řízení u soudu I. stupně, jehož návrhu nebylo alespoň částečně vyhověno. Odvolání může také podat vedlejší účastník, pokud se ovšem jím podporovaný účastník práva odvolat se nevzdal nebo s odvoláním nesouhlasí.

Odvolání musí mít jak obecné náležitosti (§ 42/4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu), tak náležitosti zvláštní. Ty jsou formulovány v § 205/1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu - „...uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se napadá, v čem je spatřována nesprávnost tohoto rozhodnutí nebo postupu soudu (odvolací důvod) a čeho se odvolatel domáhá (odvolací návrh).“

Zákonem je také dáno, čím se odvolání může odůvodnit - § 205/2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

Odvolání má suspenzivní (tj. odkladné; tzn. že rozhodnutí nemůže nabýt právní moci až do rozhodnutí odvolacího soudu) a devolutivní účinky (rozhodování se přeneso na soud II. stupně).⁶⁶

Odvolací soud je vázán rozsahem odvolání.

Pokud odvolací soud odvolání neodmítne, potom napadené rozhodnutí potvrdí, změni nebo zruší.

2.6.2 Žaloba na obnovu

Tímto opravným prostředkem se dá napadnout pravomocné rozhodnutí, pokud existují skutečnosti nebo důkazy, které účastník nemohl bez své viny použít v původním řízení nebo lze-li provést důkazy, které v původním řízení provést nešlo, pokud mohou účastníkovi přivodit příznivější rozhodnutí ve věci.

„Žaloba musí vedle obecných náležitostí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu je napadá, důvod žaloby, vyličení skutečností, které svědčí

---

⁶⁶ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0

o tom, že je žaloba podána včas, označení důkazů, jimiž má být důvodnost žaloby prokázána, jakož i to, čeho se ten, kdo podal žalobu, domáhá.“⁶⁷

K podání této žaloby má účastník lhůtu jak objektivní, tak subjektivní. Subjektivní lhůta je tříměsíční od doby, kdy se dozvěděl o důvodu obnovy nebo od doby, kdy tento důvod mohl uplatnit. Objektivní lhůta je 3 roky od právní moci napadeného rozhodnutí.⁶⁸

O žalobě rozhoduje soud, který rozhodoval věc v I. stupni.

Pokud byla ve stejné věci podána žaloba na obnovu i žaloba pro zmatečnost, soud tato dvě řízení spojí.

Ze zákona podání této žaloby nemá odkladný účinek, ale soud může nařídit odklad vykonatelnosti, je-li pravděpodobné, že žalobě bude vyhověno. Soud žalobu na obnovu buď zamítne, nebo povolí obnovu řízení. Povolením obnovy se odkládá vykonatelnost původního rozhodnutí.

V první části řízení soud řeší, zda obnovu povolí nebo nikoli. V druhé části (proběhne pouze, pokud byla povolena obnova řízení) soud znova věc projedná a rozhodne.⁶⁹

2.6.3 Žaloba pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost je v Občanském soudním řádu upravena ve stejné hlavě jako žaloba na obnovu a mnoho věcí je podobných či dokonce stejných. Proto jen stručně zmíním odlišnosti.

Přípustnost tohoto opravného prostředku stanovuje § 229 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

Co se týká náležitostí žaloby, jsou stejné jako u žaloby na obnovu.

Žalobu pro zmatečnost lze podat ve lhůtě tří měsíců, která počíná běžet od doručení napadeného rozhodnutí, pokud není stanoveno ve speciálních případech jinak.

Soud žalobu buď zamítne, nebo napadené rozhodnutí zruší a předá jej k novému projednání.

---

⁶⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 232

⁶⁸ SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0

⁶⁹ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

2.6.4 Dovolání

Dovoláním se napadá pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu. Je přípustné, pokud odvolací soud změnil rozhodnutí prvoinstančního soudu nebo pokud odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu I. stupně, kterým ovšem soud I. stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozhodnutí nebo pokud bylo potvrzeno rozhodnutí soudu I. stupně, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Dovolání není přípustné ve věcech, jejichž hodnota je menší než 50 000 Kč (u obchodních věcí 100 000 Kč), ve věcech upravených zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, a ve věcech mezinárodních únosů dětí.⁷⁰

Lhůta k podání dovolání je dva měsíce od doručení rozhodnutí odvolacího soudu. Pokud byl ovšem účastník poučen o možnosti podat dovolání špatně nebo vůbec, je lhůta prodloužena na čtyři měsíce od doručení.

V dovolacím řízení musí být účastník zastoupen advokátem (nebo notářem). Toto neplatí, pokud je odvolatel fyzická osoba, která má právnické vzdělání.⁷¹

V dovolacím řízení nelze uplatňovat nové skutečnosti nebo důkazy ve věci samé.⁷²

Dovolání musí vedle obecných náležitostí obsahovat též uvedení rozhodnutí, které je napadeno, rozsah a důvody napadení a čeho se odvolatel domáhá (dovolací návrh).

V § 241a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, se udává, kdy lze podat dovolání: „Dovolání lze podat jen z těchto důvodů:

- řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci,
- rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.“

Jak bylo zmíněno již výše, dovolací soud nemůže rozhodnutí zkoumat po stránce skutkové, ale pouze po stránce právní. Taktéž nemůže napadené rozhodnutí změnit, může jej pouze potvrdit nebo zrušit. Pokud rozhodnutí zruší, jedná dále o této věci soud, kterému byla věc vrácena nebo postoupena.

Podání dovolání nemá odkladné účinky jako odvolání, ale soud může vykonatelnost napadeného rozhodnutí odložit.⁷³

⁷⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 237 odst. 2

⁷¹ STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

⁷² SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0

⁷³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 243

3. Srovnání rozhodčího řízení s občanským soudním řízením

V této kapitole se budu snažit na základě úvodních teoretických kapitol a dalších získaných poznatků specifikovat základní atributy arbitrážního procesu a klasického občanského soudního řízení.

3.1 Současně působící rozhodčí soudy

Před vlastní komparací arbitrážního a soudního řízení považuji za nutné popsat aktuální situaci na trhu rozhodců.

V současné době se zabývá provozováním rozhodčích soudů řada společností. Podmínky zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve věci založení a fungování stálého rozhodčího soudu však splňuje pouze jeden. Jediný „univerzální“ rozhodčí soud v České republice je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky⁷⁴.

Dále v naší republice působí dva rozhodčí soudy - Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s. a Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno, které byly zřízeny na základě zvláštních zákonů, v nichž je uvedeno výslovné legální zmocnění ke zřízení stálého rozhodčího soudu.

Mimo tyto tři rozhodčí soudy působí řada společností, které se zabývají rozhodčím řízením. Jedná se například o následující firmy:

- Nejvyšší Rozhodčí Soud České Republiky,
- Arbitrážní soud České republiky,
- Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky při společnosti IAL SE,
- Rozhodčí soud při společnosti B&N Fin Protection, SE,
- Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR, a.s.,
- E-rozhodci s.r.o.,
- Rozhodčí společnost, s.r.o.,
- Rozhodčí správní společnost, a.s.,
- Společnost pro rozhodčí řízení a.s.,

---

⁷⁴ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

- Arbitrážní a rozhodčí společnost s.r.o.,
- Česká asociace nezávislých rozhodců,
- ČMRS Consulting s.r.o. a další.

Tyto soukromé subjekty nejsou stálými rozhodčími soudy ve smyslu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Proto například rozhodčí doložka, která pouze odkazuje na statut nebo řád takového soukromého rozhodčího soudu, je neplatná a případný spor bude rozhodovat obecný soud.⁷⁵

Soukromý rozhodčí soud proto není oprávněn vést vlastní seznam rozhodců a vydávat vlastní statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců a způsobu vedení rozhodčího řízení.

3.2 Základní atributy rozhodčího a občanského soudního řízení

Pokusím se srovnat tyto základní vlastnosti obou forem řízení:

- rychlost,
- možnost volby rozhodce/soudce,
- využití moderních technologií,
- formálnost,
- přístup veřejnosti,
- pravomoc,
- spravedlnost,
- možnost uzavření smíru,
- předvídatelnost,
- nákladovost,
- jedno/dvojinančnost,
- vykonatelnost.

3.2.1 Rychlost

Řízení před civilními soudy není časově určeno ani omezeno a může v případě těžších kauz trvat i několik let. Délka trvání soudního řízení je také negativně ovlivněna

---

⁷⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008

značným zaneprázdněním soudců z důvodu vysokého meziročního nárůstu souzených případů.

Rozhodčí soudy naopak uvádějí, že časové lhůty, které uplynou od podání žaloby do vydání rozhodčího nálezu, jsou několik týdnů až měsíců od zahájení řízení.

Pro názornost v následující tabulce uvádím tyto časové lhůty u vybraných arbitrážních soudů, jak je zveřejňují na svých domovských internetových stránkách.

Rozhodčí soud	Časová lhůta řízení
Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky	„od několik týdnů až po několik měsíců“
Nejvyšší Rozhodčí Soud České Republiky	„garantujeme do 3 týdnů“
Arbitrážní soud České republiky	„zpravidla 2 měsíce“
Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky při IAL SE	„maximálně několik týdnů“
Rozhodčí soud při společnosti B&N Fin Protection, SE	„14 dní až 3 týdny“
Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR, a.s.	„v ideálním případě do 21 dní od podání žaloby“
E-rozhodci s.r.o.	neuvádí

Tab. 3.1 - Srovnání časových lhůt řízení

3.2.2 Možnost volby rozhodce/soudce

U občanského soudu není zcela žádná možnost volby samosoudce nebo senátu. Situace u rozhodčího soudu je zcela opačná. Strany mají možnost si vybrat nejen konkrétní rozhodce, ale i jejich počet.

3.2.3 Využití moderních technologií

Občanské soudy mají k dispozici omezené finanční prostředky určené pro zakoupení a využívání moderních technologií. Přestože občanské soudy zahájily provozování „elektronického soudnictví“, provozují elektronickou podatelnu, lze využít možnosti podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu apod., rychlost se

tím vyřešila jen částečně. Důvodem je to, že po elektronickém zaslání žaloby, si musí obeslaný soud všechny materiály vytisknout, založit atd., což celý proces prodlužuje.

Většina rozhodčích soudů využívá elektronické komunikace zcela běžně.

Nevýhodou Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je nemožnost podání návrhu na podání elektronického platebního rozkazu. Tomuto rozhodčímu soudu se podávají návrhy na žaloby ve trojím vyhotovení v případě sporu rozhodovaného jediným rozhodcem a v pěti vyhotoveních v případě sporu rozhodovaného rozhodčím senátem. Žaloba je podávána na jednoduchém průvodním listu, který obsahuje identifikační údaje žalobce a žalovaného, předmět žaloby, znění rozhodčí doložky a určení, ve kterém článku předmětné smlouvy se nachází. Dále jsou vyjmenovány osoby dotčené předmětem řízení a preferovaný způsob komunikace. Tento průvodní list je Přílohou 1 této práce.

Sdělení během sporu je možno zasílat na e-mailové nebo poštovní adresy, podle výběru žalobce.

3.2.4 Formálnost

Občanské soudní řízení je zcela formální, jeho průběh je popsán v teoretické části této práce.

Naopak rozhodčí řízení by mělo být oproti běžnému soudnictví oproštěno od přebytečných formalit a složitých formálních procesních úkonů. V § 19 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, se hovoří o řízení „bez zbytečných formalit“. Tvrdí se, že neformálnost rozhodčího řízení vede k odstranění průtahů během řízení a k urychlení celého procesu. Projevem neformálnosti rozhodčího řízení například je, že se strany mohou domluvit na postupu a pravidlech, podle kterých budou rozhodci vést jejich řízení, mohou si např. určit jednací jazyk apod.

3.2.5 Přístup veřejnosti

Průběh řízení klasického občanského soudu je téměř vždy veřejný a vyloučit účast veřejnosti lze jen ve výjimečných případech. Rozsudek obecného soudu musí být vždy veřejně vyhlášen.

Naopak průběh rozhodčího řízení je vždy neveřejný a může být realizován dokonce písemnou formou.

Neveřejnost rozhodčího řízení je zakotvena v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v § 19 odst. 3 a dále nepřímě v § 6, kde se hovoří o rozhodcově povinnosti mlčenlivosti o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem funkce rozhodce.

Výhoda neveřejnosti je vhodná zejména pro spory, ve kterých se projednávají informace, jenž mohou být např. obchodním tajemstvím, know-how, popřípadě spory choulostivé, kde by se strany rády vyvarovaly uveřejňování informací v tisku a v ostatních médiích.

3.2.6 Pravomoc

Obecné soudy mají rozsáhlou pravomoc a k řízení a rozhodnutí o věci nepotřebují využít pomocnou funkci žádného jiného orgánu či instituce. Součinnost třetích osob si mohou vynutit v rámci své vlastní pravomoci.

U rozhodců a rozhodčích soudů je pravomoc užší. K mnoha úkonům v průběhu rozhodování o sporu mezi stranami je třeba dožádat příslušný soud.

Rozhodčí soudy si nemohou vynutit spolupůsobení třetích osob např. v průběhu dokazování. Mohou vyslechnout jen osoby, svědky a znalce, kteří se k řízení před rozhodčím soudem dostaví dobrovolně.

Dále nemají také pravomoc vydávat předběžná opatření či si vynutit předložení potřebné listiny k dokazování od třetí osoby.

Tato dožádaná činnost soudů je v rámci tzv. pomocné funkce soudů při rozhodčím řízení.

3.2.7 Spravedlnost

V občanském soudním řízení a v rozhodčím řízení soudci a rozhodci postupují podle hmotného práva, které je pro spor rozhodné.

U rozhodčího řízení existuje ale také možnost, aby se strany dohodly, že rozhodci se mohou odchýlit od norem práva a spor rozhodnout dle zásad spravedlnosti.

Tento způsob rozhodování umožňuje arbitrum využívat svých zkušeností nejen z právní, ale také z odborné praxe z oblastí, kterých se spory týkají.

3.2.8 Možnost uzavření smíru

Klasické soudní řízení a arbitráž mají možnost kompromisního vyřešení sporu ku prospěchu obou stran.

Pokud dlužník projeví zájem uspokojit oprávněné nároky věřitele v rámci svých reálných možností a věřitel je ochoten tyto reálné možnosti akceptovat tím, že např. bude souhlasit se splátkami závazku v delším časovém období po částech, dojde k osobnímu smíru a narušená spolupráce obou stran může pokračovat.

Vzhledem k neformálnosti rozhodčího řízení je zde dán větší prostor pro uzavření smíru.

Jednání o smíru může být vedeno jak v rámci ústního projednávání, tak korespondenční, telefonickou, elektronickou či kombinovanou formou.

3.2.9 Předvídatelnost

Rozhodovací praxe obecných soudů by měla být pro účastníky předvídatelná. Jejich rozhodovací praxe je dokonce sjednocována nadřízenými soudy. U rozhodců a rozhodčích soudů nic podobného neexistuje. Není zde nadřízená instance, která by mohla sjednotit a usměrnit rozhodovací praxi.

Rozhodnutí rozhodců je také nepředvídatelné z toho důvodu, že rozhodcem může být téměř kdokoli a tento člověk je kupříkladu vybrán jen pro řešení několika sporů za celý svůj život.

Z toho důvodu bych určitě doporučila vybrat si k řešení sporů raději některý ze stálých rozhodčích soudů než rozhodce ad hoc, protože si můžeme vybrat takový stálý rozhodčí soud, s jehož ustálenou rozhodovací praxí se ztotožňujeme.

Také výběr rozhodce může hrát pro strany značnou roli. Strany si např. mohou předem zvolit odborníka v oblasti jejich působení, aby jejich potencionální budoucí spory rozhodoval v rámci rozhodčího řízení.

3.2.10 Nákladovost

Poplatkové řady jednotlivých soudů se značně liší.

Poplatek u obecných soudů je 4 % z hodnoty předmětu sporu a 2 % v případě podání žaloby elektronickou cestou.

U jednotlivých rozhodčích soudů se poplatky liší a pohybují se od 3 % do 8 % hodnoty sporu. Mnohdy se sazby mění v závislosti na hodnotě sporu, odlišují se podle počtu rozhodců apod.

Srovnáním poplatkových řádů vnitrostátních sporů, které jednotlivé rozhodčí soudy zveřejňují, jsem získala následující výsledky.

Rozhodčí soud	Výše poplatku
Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky	3 % z hodnoty sporu, minimálně 7 000 Kč, maximálně 1 000 000 Kč
Nejvyšší Rozhodčí Soud České Republiky	4 % hodnoty sporu do částky 300 000 Kč při 1 rozhodci, minimálně 7 000 Kč 6 % hodnoty sporu do částky 300 000 Kč při senátu, minimálně 9 000 Kč 4 % hodnoty sporu u částky nad 300 000 Kč při 1 rozhodci nebo senátu, minimálně 7 000 Kč
Arbitrážní soud České republiky	3 % z hodnoty sporu, minimálně 3 000 Kč, maximálně 1 000 000 Kč
Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky při IAL SE	4 % z hodnoty sporu, minimálně 7 000 Kč, maximálně 1 000 000 Kč při 1 rozhodci 6 % z hodnoty sporu, minimálně 21 000 Kč , maximálně 1 500 000 Kč při 3 členném senátu 8 % z hodnoty sporu, minimálně 35 000 Kč, maximálně 2 000 000 Kč při 5 členném senátu 2,5 % při sporu nad 10 000 000 Kč při 1 rozhodci, 3 % před senátem
Rozhodčí soud při společnosti B&N Fin Protection, SE	5 % z hodnoty sporu, minimálně 10 000 Kč při 1 rozhodci 3 % z hodnoty sporu, minimálně 50 000 Kč při 3 členném senátu 2 % z hodnoty sporu, minimálně 80 000 Kč při 5 členném senátu
Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR, a.s.	3 % z hodnoty sporu
E-rozhodci s.r.o.	4 % z hodnoty sporu

Tab. 3.2 - Srovnání poplatků

I v nákladech za zastoupení advokátem bude rozdíl, jelikož řízení před obecným soudem bude trvat zpravidla déle a advokát bude nucen udělat více úkonů ve prospěch svého klienta.

3.2.11 Jedno/dvojinstančnost

Běžné civilní soudnictví je dvojinstanční. Po vydání nepříznivého rozsudku existuje možnost využití řádných (potažmo mimořádných) opravných prostředků.

Rozhodčí řízení je jednoinstanční, což znamená, že vydaný nález rozhodčího soudu/rozhodce je pro nás závazný a konečný. Samozřejmě i v rámci rozhodčího řízení existuje možnost nápravy, ale ta není tak významná jako běžné opravné prostředky.

Rozhodčí nález nabývá právní moci a stává se vykonatelným doručení stranám sporu. Znamená to, že stranám z něho plynou stejná práva a povinnosti jako z pravomocného a vykonatelného rozsudku běžného soudu.

Jednoinstančnost napomáhá rychlosti řešení sporů v rámci rozhodčího řízení. Rychlost je potřebná zejména tehdy, když žalované straně hrozí insolvence, exekuce, likvidace či jiná forma ukončení podnikatelské činnosti.

Myslím si, že za další výhodu mimo potřeby rychlého vyřízení sporu můžeme pokládat využití rozhodčího řízení v po právní stránce lehčích sporech. Pokud jde ale dle mého názoru o spor, kde bude potřeba zdlouhavého dokazování a může se stát, že se např. další velmi důležité důkazy objeví i později, potom je lepší „mít v záloze“ právě druhou instanci. Také se může stát, že o sporu bude např. rozhodnuto neodborně či ne zcela objektivně a takovýto nesprávný rozhodčí nález bude taktéž závazný.

Z těchto důvodů bych určitě jednoinstančnost rozhodčího řízení nepovažovala ve všech případech za výhodu. Proto také existuje možnost, aby se strany sporu dohodly, že rozhodčí nález bude přezkoumatelný.

3.2.12 Vykonatelnost

Pravomocný a vykonatelný rozsudek obecného soudu je exekucním titulem, stejně jako rozhodčí nález v rozhodčím řízení.

Výhodu rozhodčího nálezu můžeme spatřovat v dřívějším nabytí právní moci a stanutí se vykonatelným oproti rozsudku soudu.

Rozhodčí nález se stává pravomocným a vykonatelným v okamžiku doručení stranám sporu, zatímco u rozsudku obecného soudu musí uběhnout ještě doba stanovená pro nabytí právní moci a pro dobrovolné vykonání práv a povinností z něho vyplývajících.

Další výhodou spojenou s touto problematikou je snazší vykonatelnost rozhodčího nálezu v zahraničí. V důsledku mnoha mezinárodních smluv je jednodušší domoci se uznání a vykonání rozhodčího nálezu v zahraničí nežli rozsudku obecného soudu.

3.3 Výhody a nevýhody rozhodčího a občanského řízení

Na základě porovnání dříve uvedených atributů občanských a rozhodčích řízení jsem vyhodnotila výhody a nevýhody následovně:

	Rozhodčí soudy	Občanské soudy
rychlost	výhoda	nevýhoda
možnost volby rozhodce/soudce	výhoda	nevýhoda
využití moderních technologií	výhoda	výhoda
formálnost	výhoda	nevýhoda
přístup veřejnosti	výhoda/nevýhoda	výhoda/nevýhoda
pravomoc	nevýhoda	výhoda
spravedlnost	výhoda	nevýhoda
možnost uzavření smíru	výhoda	výhoda
předvídatelnost	nevýhoda	výhoda
nákladovost	výhoda	nevýhoda
jedno/dvojinančnost	výhoda/nevýhoda	výhoda/nevýhoda
vykonatelnost	výhoda	výhoda

Tab. 3.3 - Výhody a nevýhody rozhodčího a občanského řízení

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že rozhodčí soudy mají převahu výhod nad občanskými soudy.

Problémem však zůstává, který rozhodčí soud doporučit. Jak už jsem dříve uvedla, jediným rozhodčím soudem, který naplňuje podmínky zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve věci založení a fungování stálého rozhodčího soud je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Mé doporučení pro Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je podloženo dostupnými statistickými údaji. V roce 2000 bylo u tohoto rozhodčího soudu řešeno celkem 192 sporů, v roce 2005 to bylo 869 sporů a následujícího roku počet sporů přesáhl hodnotu tisíc. V roce 2008, tj. poslední rok, za který tento soud svou statistiku uvádí, je to 1 402 sporů. Statistika počtu sporů od roku 2000 do roku 2008 v členění na mezinárodní a vnitrostátní spory je uvedena v Příloze 2.

Domnívám se, že rozhodčí řízení u výše jmenovaného soudu lze jednoznačně doporučit pro spory právně jednodušší a ke kterým máme veškerou dokumentaci, která poslouží jako důkazní prostředky. Spory nejasné a obtížné z hlediska dokazování i rozhodování bych nechala v pravomoci obecných soudů.

V Příloze 3 je přiložen Statut Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Tento statut upravuje zejména základní organizační uspořádání tohoto rozhodčího soudu, vymezuje práva a povinnosti rozhodců a rozhodovací pravomoci. Další přílohou je Příloha 4 Pravidla o nákladech pro vnitrostátní spory.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo definovat výhody a nevýhody rozhodčího a občanského soudního řízení a doporučit podnikatelským subjektům využití těchto dvou forem řešení právních sporů.

Po úvodních teoretických kapitolách, ve kterých jsem se snažila shrnout legislativní předpisy, které se zabývají rozhodčím a občanským řízením, následuje kapitola, ve které jsou srovnávány základní atributy obou forem řízení.

Závěrečná kapitola hodnotí výhody a nevýhody rozhodčího a občanského řízení a konstatuje doporučení.

Mé doporučení pro řešení právních sporů je využití rozhodčího řízení jako mimosoudního způsobu řešení sporů nezávislými a nestrannými rozhodci, který je využíván jako náhrada civilního procesu při řešení majetkových sporů. Z mnoha působících rozhodčích soudů pak doporučuji Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. I přes dříve uvedený nedostatek tohoto rozhodčího soudu, kterým je nemožnost podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu prostřednictvím e-podatelný, jak je tomu u občanského soudu, má tento rozhodčí soud řadu kladů. Jedná se zejména o rychlost, neformálnost, neveřejnost, možnost volby rozhodce, spravedlnost, vykonatelnost a v neposlední řadě úspory v soudních poplatcích.

Domnívám se, že mnou vytčený cíl byl naplněn. Na základě studia platných legislativních předpisů, právní literatury a materiálů zveřejněných na internetových stránkách se mi podařilo důkladně se seznámit s problematikou, srovnat a doporučit využití jednotlivých možností řešení právních sporů - rozhodčích a soudních řízení.

Seznam použité literatury

Knihy

BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 679 s. ISBN 80-7179-629-8

MACHAY, Martin. *Pro a proti řešení sporů před rozhodci*. MU Brno, 2008. Bakalářská práce. Právnická fakulta MU Brno.

ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha : ASPI, 2008. 386 s. ISBN 978-80-7357-324-9

SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0

STAVINOHOVÁ, J. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 660 s. ISBN 80-210-3271-5

Zákony a judikáty

Listina základních práv a svobod

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Elektronické zdroje

<http://dolozka.webnode.cz>

<http://rozhodcidolozka.com>

<http://rozhodcispolecnost.cz>

<http://smlouva-online.cz/rozhodci-soud>

<http://www.arbcourt.cz>

<http://www.arbitraz-kladno.cz>

<http://www.arbitri.cz>

<http://www.businessinfo.cz>
<http://www.ceskomoravskorozhodci.cz>
<http://www.cmrs.cz>
<http://www.e-rozhodci.eu>
<http://www.isoud.cz>
<http://www.ipravnik.cz>
<http://www.pravniradce.cz>
<http://www.rozhodcidolozka.cz>
<http://www.rozhodciinstitut.org>
<http://www.rozhodcinalez.cz>
<http://www.rozhodci-rizeni.cz>
<http://www.rozhodcisoud.cz>
<http://www.rozhodcisoud.eu>
<http://www.rozhodcisoud.net>
<http://www.rozhodcisoudcr.cz>
<http://www.rozsoud.cz>
<http://www.sdruzenirozhodcu.cz>
<http://www.spory-online.cz>
<http://www.urmr.cz>
<http://zpravy.idnes.cz>

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. července 2010

.....
Lucie Fialová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Michálkovická 2031/109B, Ostrava - Slezská Ostrava, PSČ 710 00

Seznam příloh

- Příloha 1 -** Průvodní list pro podání žaloby Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
- Příloha 2 -** Statistika sporů a doménových sporů (ADR) Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
- Příloha 3 -** Statut Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
- Příloha 4 -** Pravidla o nákladech pro vnitrostátní spory Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky